



Олексій Панасович Городецький

9 січня 1967 р. на 70-ому році життя помер видатний вчений-радіобіолог, керівник відділу радіобіології Інституту фізіології ім. О. О. Богомольця АН УРСР, член-кореспондент АН УРСР, доктор медичних наук, професор Олексій Панасович Городецький.

Олексій Панасович народився в сім'ї вчителя сільської школи села Ново-Костиці Самарської губернії (тепер Куйбишевської обл.). В 1916 р. він поступив на медичний факультет Саратовського університету. Будучи студентом третього курсу, О. П. Городецький брав активну участь у боротьбі з холерою, тифами і голодом у Поволжі. В тому ж році він пішов у Червону Армію. Після закінчення університету в 1924 р. Олексій Панасович працював практичним лікарем-терапевтом у районних центрах Уралу і рентгенологом в містах Уральської області. Свою наукову діяльність О. П. Городецький почав у 1926 р., а педагогічну — в 1935 р., коли його запросили на посаду доцента Башкирського медичного інституту. В 1940 р. Олексій Панасович захистив дисертацію на вчений ступінь доктора медичних наук.

В роки Великої Вітчизняної війни проф. О. П. Городецький очолював рентгенологічні відділення військових госпіталей, віддаючи усі свої знання і досвід лікуванню поранених воїнів Радянської Армії. В ці роки він розробив метод рентгенотерапії вогнепальних поранень. Застосування цього методу сприяло скороченню строків лікування поранених і скорішому їх поверненню на фронт.

В 1944 р., на запрошення президента АН УРСР О. О. Богомольця, проф. Городецький переїхав на Україну, де успішно продовжував свою наукову, педагогічну і лікарську діяльність. Він очолював рентгено-радіологічний відділ Інституту експериментальної біології і патології ім. О. О. Богомольця, а також керував кафедрою рентгенології і радіології Київського інституту удосконалення лікарів.

З 1945 по 1950 рр. О. П. Городецький, як головний рентгенолог Міністерства охорони здоров'я УРСР і заступник директора по науці Київського рентгено-радіологічного та онкологічного інституту, очолював усю роботу по наданню рентгенологічної допомоги на Україні.

Олексій Панасович Городецький один з перших в Радянському Союзі розробив методику одноразового профілактичного опромінення великими дозами рентгенівських променів хворих на рак молочної залози. Разом із своїми учнями він запропонував та успішно застосовував метод комплексного лікування пухлини молочної залози — поєднання хірургічного втручання або рентгенівського опромінення з активацією антибластичних властивостей організму хворих (багаторазовим переливанням малих доз крові, ін'єкціями АЦС, гормонотерапією, рентгенкастрацією тощо).

На підставі великого експериментального матеріалу і клінічних спостережень Олексій Панасович прийшов до висновку про необхідність відмовитись від опромінення гіпофіза при пухлинах молочної залози і рекомендував здійснювати вплив на яєчники як більш ефективний спосіб лікування і профілактики рецидивів і метастазів пухлин.

О. П. Городецький приділяв велику увагу обґрунтуванню використання в лікувальній практиці променевої енергії — рентгенівських променів та радіоактивних ізотопів. Він показав, що опромінення знижує реактивність організму. В результаті експериментальних досліджень і клінічних спостережень проф. Городецький обґрунтував

зниження загальноприйнятих доз радіоактивного фосфору при лікуванні кісткових метастазів пухлин і захворювань кровотворної системи. Були звужені показання для лікувального застосування радіоактивного фосфору.

З 1953 р. О. П. Городецький та його співробітники працювали над однією з найбільш актуальних проблем біології і медицини — проблемою біологічної дії іонізуючих випромінень і захисту організму від цих випромінень. Олексієм Панасовичем та його учнями були одержані важливі дані про вплив іонізуючої радіації на структуру дезоксирибонуклеїнової кислоти, на ферменти нуклеїнового обміну, окислювальні ферменти крові, а також на стан клітинних і субклітинних структур печінки, травних органів тощо. Проведені і тривають також і тепер дослідження порівняльної дії різних джерел іонізуючої радіації. Одержано дані, які вказують на своєрідність реакцій кровотворної системи, обмінних процесів, про зміни характеру енцефалограм, електрокардіограм.

О. П. Городецький і Н. А. Жога встановили, що аплікація великих доз радіоактивного фосфору на шкіру тварин викликає загальну променеву реакцію.

Проф. О. П. Городецький та співробітники розробили ефективний комплекс лікування експериментально викликаної гострої променевої хвороби з використанням кровозамінника БК-8, бутилового спирту, антибіотиків і вітамінів. Протягом ряду років проф. О. П. Городецький спільно з Інститутом органічної хімії АН УРСР випробовував різні сполуки для профілактики променевих уражень.

Олексій Панасович та його співробітники протягом багатьох років вивчали і продовжують досліджувати вплив на організм різних фізичних факторів: ультразвуку, надвисокочастотного поля, променів інфрачервоних, ультрафіолетових та квантового генератора та ін. Були одержані цікаві дані про реакцію різних систем і органів на дію зазначених агентів. Останнім часом під керівництвом Олексія Панасовича його учнями були розгорнуті дослідження на атомному реакторі по вивченню біологічної дії швидких нейтронів. Досягнення цієї групи українських радіобіологів дістали високу оцінку на всесоюзних нарадах, проведених у 1965 і 1966 рр.

Велику увагу Олексій Панасович приділяв підготовці кадрів радіобіологів, рентгенологів, онкологів. Під його керівництвом виконано та успішно захищено понад 40 дисертацій — докторських і кандидатських. Створена велика школа висококваліфікованих, досвідчених спеціалістів, які керують кафедрами і лабораторіями, доцентів, старших і молодших наукових співробітників.

Проф. О. П. Городецький та його учні опублікували велику кількість монографій, збірників, журнальних статей з різних питань радіобіології, біофізики, рентгенології.

О. П. Городецький брав активну участь у науково-громадській діяльності, часто виступав з лекціями з різних питань радіобіології, профілактики та лікування променевої хвороби, лікування пухлин тощо. Він провадив велику консультативну роботу в лікувальних закладах Міністерства охорони здоров'я УРСР. Олексій Панасович був беззмінним головою Республіканської проблемної комісії по радіобіології, яка координувала наукову діяльність з цієї проблеми в інститутах АН УРСР, а також на кафедрах університетів та інститутів Міністерства охорони здоров'я УРСР. Він був також членом редакційних колегій журналу «Радіобіологія» і «Фізіологічного журналу».

Знання та ерудицію вченого, досвід клініциста, усі сили та енергію невтомного трудівника — комуніста протягом багатьох років Олексій Панасович Городецький віддавав важливій і благородній справі — вивченню біологічної дії іонізуючої радіації, лікуванню і профілактиці променевої хвороби.

За свою багаторічну бездоганну наукову, педагогічну та лікувальну діяльність професор Олексій Панасович Городецький був нагороджений орденом Леніна та обраний членом-кореспондентом АН УРСР.

Пам'ять про Олексія Панасовича Городецького, видатного вченого, вдумливого і досвідченого клініциста, вмілого, уважного педагога назавжди збережеться в серцях його численних учнів і співробітників.